

(*) De Raad van de Europese Unie en de unanimiteitsvereiste

De Raad van de Europese Unie, het belangrijkste besluitvormingsorgaan van de Europese Unie, moet *unaniem* of *met eenparigheid van stemmen* beslissen over bepaalde belangrijke onderwerpen, zoals de wijziging van de verdragen, een nieuw gemeenschappelijk beleid of de toetreding van een nieuw land tot de Europese Unie. Dit betekent dat een beslissing over deze onderwerpen niet kan worden doorgevoerd wanneer één lidstaat niet akkoord gaat.

Meestal is echter slechts een *gekwalificeerde meerderheid* van stemmen vereist. Voor het nemen van een besluit is dan een bepaald minimumaantal stemmen nodig. Het aantal stemmen waarover een lidstaat beschikt, vormt een ruwe afspiegeling van de omvang van zijn bevolking.

Het spreekt voor zich dat een *unanieme* beslissing met 25 lidstaten nog een stuk moeilijker is dan met 15 lidstaten.

Voor meer info : http://www.europa.eu.int/abc/12lessons/index4_nl.htm

Een correct begrotingsbeleid is het meest sociale beleid, aldus Luc Van den Brande.

Volgens senator **Luc Van den Brande** (CD&V) is een correct begrotingsbeleid het meest sociale beleid: *“Enkel een economisch sterk Europa en een gedisciplineerd budgettair beleid kunnen leiden tot een sociaal Europa. Het publiek heeft blijkbaar heel wat twijfels over de delocalisering. Toch mag deze problematiek niet te eenzijdig op korte termijn worden bekeken. Uiteraard werkt delocalisering in een eerste fase arbeidsvernietigend, maar daarna kan er een toename van arbeidsplaatsen volgen. Indien we ons verzetten tegen de creatie van werkgelegenheid in Centraal-Europa, zal dat nadelige gevolgen hebben voor onze economische en sociale situatie. We moeten komen tot gemeenschappelijke basisnormen, maar we moeten protectionisme vermijden. België kan een belangrij-*

ke rol spelen bij het overtuigen van de andere Europese lidstaten. Jean Monnet zou hebben gezegd: ‘Nous ne coalisons pas les Etats, nous réunissons les hommes’.”

Europarlementslid **Mia De Vits** (sp.a-Spirit) ziet wel degelijk vooruitgang op sociaal vlak, maar is het ermee eens dat er een deficit blijft: *“We streven niet naar een globaal systeem, maar we moeten de solidariteit organiseren via structuur- en cohesiefondsen. Europa moet een gemeenschappelijk beleid ontwikkelen inzake tewerkstelling en uitroeiing van armoede. Dat beleid moet dwingend worden toegepast. De afzonderlijke systemen moeten een gemeenschappelijke Europese visie vertonen. Om de arbeidsvoorwaarden in de verschillende landen te doen*

naleven, moeten de inspectiediensten samenwerken. Er moeten minimumlonen en –pensioenen worden bepaald, afhankelijk van het bruto nationaal product (BNP) van elk land afzonderlijk. Ten slotte mag er geen achteruitgang zijn op het vlak van de arbeidswetgeving. De afschaffing van de unanimiteitsregel geeft individuele landen namelijk de mogelijkheid om minder gunstige voorwaarden toe te passen.”

Volgens senator **Olga Zrihen** (PS) ten slotte vereist een sociaal Europa fiscale harmonisering. ■

De sprekers en moderatoren van het debat met van links naar rechts: Lionel Vandenberghe (sp.a-Spirit), Mia De Vits (sp.a-Spirit), Gorik Van Hoken (Metro), Sabine Verhest (La Libre Belgique), Didier Donfut (staatssecretaris voor Europese zaken) en Luc Van den Brande (CD&V).

Liberalisering van de energie en het verbruik

Eén van de hoofddoelstellingen van de Europese Unie is het vrije verkeer van personen, goederen, kapitaal en diensten. Bedrijven moeten zo vrij mogelijk nieuwe markten kunnen aanboren. Materiële, fiscale en technische belemmeringen die het vrije verkeer belemmeren, moeten wegvallen. Dit komt ten goede aan de consument. Steeds meer bedrijven gaan elkaar immers beconcurreren op de grote interne markt, waardoor de prijzen dalen.

Uit het debat over de liberalisering van de energiesector in België, met lange tijd slechts één speler op de markt, blijkt dat dit onderdeel van de interne markt verre van voltooid is.

Panelvoorzitter en senator **Jean-Marie Dedecker** (VLD) windt er niet bepaald doekjes om : *“De aankondiging van de liberalisering heeft bij de gezinnen en de bedrijven hoge verwachtingen gewekt. Het is onaanvaardbaar dat deze liberalisering eerder uitloopt op de bevestiging van een monopolie en helemaal niet leidt tot een liberalisering met betere voorwaarden voor de consument.”*

Volgens de senator zal de liberalisering slechts slagen wanneer er sprake is van

echte concurrentie tussen de diverse markspelers en van echte keuzevrijheid voor de afnemers. Transparantie, in de eerste plaats inzake kosten en prijzen, en niet-discriminatie zijn in dat opzicht essentieel. Een stap in de goede richting is de beslissing tot oprichting van Belpex als contantmarkt voor energieproducten. Deze moet zorgen voor een meer economisch verantwoorde prijsvorming. De anonimiteit van de handel moet de gelijke behandeling van marktdeelnemers in de hand werken.

Geen luxeprobleem

Senator **Dedecker** benadrukt dat het hier niet om een luxeprobleem gaat : *“De kos-*

ten die onze ondernemingen moeten ophoesten voor hun energie, verdienen minstens evenveel aandacht als de arbeidskosten. Zij zijn immers een belangrijk element inzake competitiviteit ten opzichte van buitenlandse concurrenten en dus ook van jobs voor de mensen in ons land.”

Wim Heyselberghs, Chief Executive Officer van Nuon, een van de nieuwe spelers op de energiemarkt, beaamt dat de energiekosten voor KMO's te hoog zijn in vergelijking met het buitenland. Hij gelooft dat er een risico bestaat op een blijvend monopolie of oligopolie¹

¹ monopolievorm waarbij de markt door slechts enkele ondernemers beheerst wordt

Volgens Jean-Marie Dedecker (VLD) zou de liberalisering moeten leiden tot een prijsdaling van de elektriciteit.

wanneer de marktwerking niet wordt verbeterd. Hij wijst op het onderscheid tussen vrijgemaakte en gereguleerde sectoren. De reeds actieve spelers beschermen zichzelf door zoveel mogelijk winst af te romen van gereguleerde activiteiten : *“Het is normaal dat bedrijven zo veel mogelijk winst trachten te maken. Het is aan de overheid om haar controlerende rol te vervullen. De pakkans is echter te klein omdat de overheidsingrepen versnipperd zijn.”*

Ivo Mechels van de Verbruikersorganisatie Test-Aankoop is het volmondig eens met de analyse van Jean-Marie Dedecker : *“De liberalisering heeft ons niet gebracht waar wij vandaag de dag hoopten te*

staan. We zitten nog altijd in een feitelijke monopoliepositie. Het volstaat de dominante positie van Electrabel te bekijken.”

Hij klaagt ook aan dat er, een jaar na de liberalisering van de energiemarkt, nog steeds geen ombudsdienst is. In één adem benadrukt hij de noodzaak aan ‘service level agreements’ : *“Wie is aansprakelijk bij bepaalde problemen zoals een stroompanne : de distributienetwerkbeheerders of de leveranciers ?”*

Transparante informatie

Transparante informatie is volgens Test-Aankoop onontbeerlijk. Dit geldt voor

verbruikers, maar ook voor leveranciers. Zij kunnen niet aan prijszetting doen zonder transparante informatie. Gezinnen kunnen niet kiezen wanneer ze niet weten waar ze aan toe zijn. De tarieven worden niet op eenvormige wijze berekend, want niet alle leveranciers werken met dezelfde parameters (bij voorbeeld de verwerking van de schommelingen van de brandstofprijzen over 12 maanden).

Walter Peeraer (Electrabel) wil toch gezegd hebben dat in België de prijzen zonder belasting gemiddeld lager liggen dan voor de liberalisering, mede als gevolg van de inspanningen van Electrabel op het vlak van zijn effectenbeheer.

Ivo Mechels (Test-Aankoop) geeft kritiek op het feitelijke monopolie van Electrabel.

Meer concurrentie

Dominique Offergeld, kabinetsmedewerkster van Minister van Economie, Energie, Buitenlandse handel en Wetenschapsbeleid Marc Verwilghen, erkent dat de concurrentie op de energiemarkt nog onvoldoende is en dat de liberalisering nog niet tot een prijsdaling voor alle eindgebruikers heeft geleid.

Een van de prioriteiten van de minister is dan ook tot meer concurrentie te komen in de productiesector. De marktaandelen moeten beter verdeeld worden, met name ten voordele van de nieuwe spelers op de markt. In andere Europese landen is in de praktijk gebleken dat dit leidt tot een betere marktwerking.

Mevrouw Offergeld antwoordt ook op de kritiek van Ivo Mechels omtrent het gebrek aan transparante informatie: *“De invoering van meerjarige tarieven voor gas-transport en elektriciteitstransmissie zijn voorzien voor 2006. Zodoende krijgen de leveranciers betere richtpunten om prijsvoorstellen te doen aan de eindgebruiker.”* Zij vermeldt meteen ook dat de oprichting van de ombudsdienst – waar Ivo Mechels naar verwees – eveneens tot de prioriteiten van de minister behoort.

Ten slotte wil ze ook nog kwijt dat men het veel over het energieaanbod, maar zeer weinig over de vraag heeft: *“De beperkte hoeveelheid natuurlijke rijkdommen, het respect voor het leefmilieu en de onvoorspelbare stijging van de olieprijsen maken energiebesparing onontbeerlijk. Daarom moet ook de elektriciteitsproductie vanuit hernieuwbare energiebronnen worden bevorderd.”*

“Wil Europa wel echt de liberalisering van de energiemarkt?”, vraagt een **burger** zich luidop af. Hij argumenteert: *“In de Europese Grondwet staat te lezen: ‘De Europese wetten of kaderwetten zijn [...] niet van invloed op het recht van een lidstaat de voorwaarden voor de exploitatie van zijn energiebronnen te bepalen, op zijn keuze tussen verschillende energiebronnen of op de algemene structuur van zijn energievoorziening’. In mensentaal kan dit worden samengevat: Europa mag doen wat het wil, elk land blijft baas in eigen huis. De heer Peeraer zegt dat men niet zozeer een geliberaliseerde*

markt, maar vooral zo snel mogelijk lokale beurzen wil creëren. Wie lokale beurs zegt, zegt vooral niet open markt. Wat mij interesseert, is een Europese markt waarop alle operatoren hun prijzen kunnen voorstellen.”

Het is uiteraard Walter Peeraer die antwoordt: *“We stellen een Belgische beurs voor die verbonden is met de Nederlandse en de Franse beurzen. Het is dus niet louter een lokale beurs, integendeel, de operatoren zullen zich op de drie markten kunnen bewegen.”*

Moet er nog gas zijn ?

Een andere **burger** wil weten of er voldoende gasvoorraden zijn om het toeneemende verbruik te verzekeren.

Willem Coppoolse van ALG Négoce (joint venture van de Association Liégeoise du Gaz en Gaz de France) stelt hem gerust: *“Er zijn zeker nog voldoende gasvoorraden, maar ze zullen uit Rusland en het Midden-Oosten moeten komen.”* ■

Covoorzitter en senator **Isabelle Durant** (Ecolo) benadert het thema vanuit ecologisch standpunt en overloopt de sterke en zwakke punten van het **ontwerp van grondwettelijk verdrag**.

- het feit dat energie-efficiëntie en energiebesparing worden aangestipt als te stimuleren doelstellingen;
- de eis tot behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu;
- het nieuwe burgerinitiatief waarbij 1.000.000 handtekeningen – bij voorbeeld over energievraagstukken – volstaan om de Europese Commissie te verplichten tot het indienen van een passend voorstel;
- de duurzame ontwikkeling en de hoge bescherming van de verbetering van de levenskwaliteit;
- de gedeelde bevoegdheden tussen de Europese Unie en de Lidstaten op het vlak van energie, wat het actieterrein van de Unie zou moeten vergroten;
- de mogelijkheid tot versterkte samenwerking tussen de verschillende Lidstaten.

- het behoud van het Euratom-verdrag inzake atoomenergie;
- het behoud van de unanimiteitsvereiste (zie blz. 16) inzake fiscaliteit in het algemeen, wat ook gevolgen heeft voor het energiebeleid omdat de mogelijkheden voor het uitwerken van fiscale stimuli worden beperkt.

Sociaal-economisch beleid

Voor vele landgenoten betekent de Europese Unie vooral de euro. Zij hebben ook het gevoel dat de Europese Unie misschien wel voor meer economische welvaart zorgt, maar tegelijk ook voor meer werkloosheid (door de verhuis van de werkgelegenheid naar minder dure landen, de zogenaamde delokalisatie).

Deze twee elementen vormen het vertrekpunt van een interessant debat. Is dit beeld van de Europese Unie juist? Hoe kan de EU bijdragen tot meer welvaart én meer jobs? Het sociaal-economische beleid werd benaderd vanuit het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB), het concurrentiebeleid en het sociale beleid.

Europese Centrale Bank (ECB)

De ECB is een erg jonge instelling met als voornaamste doelstelling de vrijwaring van de monetaire en prijsstabiliteit. Daarin is de ECB tot nu toe goed ge-

slaagd. **Jan Smets**, directeur bij de Nationale Bank van België: *“Het ECB-beleid is sociaal, omdat het zorgt voor prijsstabiliteit en daardoor voor duurzame groei.”*

Wel doet volgens **Jan Smets** de economische realiteit vragen rijzen: de afwijking van de 3%-regel van het stabiliteitspact lijkt de regel te worden (volgens dit pact mogen de lidstaten maximaal 3% meer uitgeven dan ze aan inkomsten binnenkrijgen, nvdr). De vraag is hoe de ECB daar mee omgaat. Ondanks die problemen heeft het stabiliteitspact gewerkt. Hij wijst er op dat de ECB echter niet ex-

tern kan optreden. Dat zou trouwens contraproductief werken.

Desalniettemin stelt **Bernard Noël** van de liberale vakbond ACLVB: *“Het beleid van de ECB zou dynamischer mogen zijn, minder conservatief.”*

Concurrentiebeleid

Iemand uit het publiek vraagt zich af of de Europese overheid de Europese wetgeving wel werkelijk kan afdwingen, gelet op de ingewikkelde sociaal-economische realiteit. De Europese sanctioneringspro-

De deelnemers aan dit debat zijn duidelijk bezorgd over de toekomst van de openbare diensten in het nieuwe Europa.

Het panel met Derk-Jan Eppink (publicist), Bernard Noël (liberale vakbond), Wilfried Beirnaert (VBO), de voorzitters en senatoren Paul Wille (VLD) en Jihane Annane (MR) en Jan Smets (Nationale Bank).

cedure wordt wel eens als log en ondoorzichtig omschreven.

Volgens **Derk-Jan Eppink** (gewezen medewerker van voormalig Europees commissaris Bolkestein en publicist) lijkt het systeem van een scorebord, een systeem van 'naming and shaming', goed te werken. Lidstaten die overtredingen begaan op het vlak van het concurrentiebeleid, die bij voorbeeld de Europese richtlijnen niet of te traag omzetten, worden eerst publiek terechtgewezen. Men probeert zo in eerste instantie druk uit te oefenen op de lidstaten om hen een veroordeling door het Europees Hof van Justitie te besparen.

Wilfried Beirnaert, ere-directeur-generaal van het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO), vindt evenwel dat de Europese Commissie soms geen inzicht heeft in de context waarin bepaalde beslissingen in het sociaal overleg in de lidstaten worden genomen.

Bolkestein

De deelnemers aan het debat zijn duidelijk bezorgd over de toekomst van de openbare diensten in het nieuwe Europa. Zij verwijzen naar de privatisering van de Britse spoorwegen en de problemen inzake elektriciteitsvoorziening in Californië. "Een liberalisering garandeert trouwens geen kwaliteit, maar dreigt een diensteneconomie te creëren die enkel voor de welgestelden is weggelegd", merkt een burger op.

Derk-Jan Eppink : "De Bolkestein-richtlijn bevat geen totale liberalisering. Zij werd overigens goedgekeurd door een centrum-linkse Europese Commissie. De nieuwe lidstaten

zijn er grote voorstander van, terwijl België en Frankrijk grote tegenstanders zijn. De richtlijn kan en moet nog worden bijgestuurd."

Bernard Noël (ACLVB) repliceert: "De Bolkestein-richtlijn is geen Frankenstein-richtlijn, maar we mogen ook niet naïef zijn." Hij wijst vervolgens op de grote dubbelzinnigheid van de tekst waarin volgens hem geen duidelijke grenzen staan.

Wilfried Bernaert (VBO) pikt hierop in: "Wanneer gaat liberalisering over in destabilisering van een staat?"

Sociaal overleg in gevaar ?

Uit het debat blijkt dat vragen rond concurrentiebeleid en sociaal overleg moeilijk kunnen worden gescheiden. De Europese structuren kennen van oudsher sociale overlegmechanismen, terwijl Oost-Europa die traditie niet kent. De vakbonden zijn dan ook erg sceptisch.

Panelvoorzitter en senator **Paul Wille** (VLD) is het hiermee eens: "De nieuwe lidstaten dreigen het sociaal overleg te verstoren."

Derk-Jan Eppink beaamt dit: "De beheersbaarheid van de Europese structuren wordt door de uitbreiding van de EU een reëel probleem. De interne markt dreigt te verbrokkelen."

Senator **Luc Van den Brande** (CD&V) waarschuwt echter: "De Westerse landen mogen zich niet opsluiten in 'human protectionism' in verband met de eigen sociale systemen."

Kan de Europese grondwet de economie blokkeren ?

Een goed geïnformeerde burger vraagt of de Europese Grondwet geen ideologische constructie is die de economie mogelijk kan blokkeren. "Zou bijvoorbeeld de Amerikaanse New Deal¹ mogelijk zijn geweest met een dergelijke grondwet?", gooit hij het panel voor de voeten.

Volgens **Derk-Jan Eppink** had dit alvast niet gekund: "Het Amerikaanse Hoogerechtshof zou de New Deal nooit hebben getolereerd met een dergelijke grondwet. Maar men kan de liberalisering niet meer tegenhouden. De sociale dimensie moet worden betaald en dat kan niet zonder een sterke economie. België stelt zich de laatste jaren erg terughoudend op. Men is bang geworden voor delocaliseringen en afbraak van de sociale verworvenheden. Zulke houding leidt naar een doemscenario. Men moet integendeel investeren in onderwijs en innovatie."

Paul Wille (VLD) grijpt deze woorden aan om het debat af te sluiten met de oproep : "Het verleden heeft uitgewezen dat de dynamiek van de solidariteit grote economische ontwikkeling mogelijk maakt. We moeten op de ingeslagen weg verdergaan." ■

¹ Sociaal-economisch herstelplan in de Verenigde Staten na de grote beurscrash van 1929. Om de grote economische depressie tegen te gaan -de werkloosheid steeg op 4 jaar van 3 tot 25 %- joeg president Franklin D. Roosevelt op nog geen honderd dagen een rist zeer ingrijpende wetten door het Congres.

Diensten van algemeen belang

Leidraad in dit debat is de ontwerprichtlijn van voormalig Europees Commissaris Frits Bolkestein die thans ter discussie staat. De Europese Commissie wil namelijk minder administratieve rompslomp en belemmeringen voor ondernemingen die in een ander EU-land een vestiging openen of diensten leveren. Die ontwerprichtlijn is er dan ook op gericht om het vrije verkeer van diensten in de EU tot een werkelijkheid te maken. De tegenstanders van de richtlijn vrezen dat sociale wetgevingen van verschillende lidstaten tegen elkaar zouden worden uitgespeeld, hetgeen tot sociale dumping kan leiden.

Kathleen Van Havere (Unizo) : "De Bolkestein-richtlijn geldt niet voor de sector van de gezondheidszorg".

sten) verwerpt het vage begrip algemene diensten. Zij betreffen blijkbaar alleen hun activiteit, niet hun statuut. De verschuiving van overheidsdiensten naar diensten van algemeen belang is daarom meer dan een woordenspel.

Overheidsdiensten doen meer dan diensten leveren. De manier waarop ze dat doen, draagt bij tot de herverdeling van de rijkdom en de uitoefening van de democratie. Eerst moet er een debat komen over de invoering van de Europese overheidsdiensten, veeleer dan over de definitie van diensten van algemeen belang.

gemeen belang.

Tegen Bolkestein-richtlijn

Kathleen Van Havere van UNIZO (Unie van zelfstandige ondernemers) wijst op de specifieke aard van de gezondheidszorg, waarbij geen goederen of gewone diensten komen kijken. Zowel de persoonlijke relatie tussen patiënt en zorgverlener als de gevolgen voor de volksgezondheid pleiten ervoor om de Bolkestein-richtlijn niet toepasbaar te maken op die sector.

Op dat punt krijgt mevrouw Van Havere de steun van **Henri Lewalle** van de Christelijke en van **Alain Coheur** van de

Socialistische Mutualiteiten. Zij stellen bovendien dat de ziekenfondsen bijdragen tot de sociale solidariteit. Door in concurrentie te treden met de verzekeringssector zou die sociale samenhang verbroken worden.

Claude Rolin van het ACV (de christelijke vakbond) wijst erop dat de overheidsdiensten centraal staan in het Europees sociaal model. De diensten van algemeen belang zijn slecht gedefinieerd en de ervaring met de Britse spoorwegen getuigt van de rampzalige gevolgen van de liberalisering van de economische diensten van algemeen belang. Ontwerprichtlijnen zoals de Bolkestein-richtlijn zorgen ervoor dat de Europese Unie niet langer een bron van hoop is voor de werkende bevolking, maar een oorzaak van bezorgdheid.

Zijn er grenzen aan de liberalisering ?

Volgens **Bernadette Adnet** van het VBO (Verbond van Belgische Ondernemingen) lijden de verplichte sociale diensten voorlopig niet onder de druk van de vrije mededinging. Zij pleit ervoor om de liberalisering van de Nederlandse gezondheidszorg in 2006 af te wachten en te evalueren.

Panelvoorzitter en senator **Philippe Mahoux** (PS) wil weten of de liberalisering van de diensten die het VBO voorstelt, ook geldt voor de politiediensten, het gevangeniswezen of de burgerlijke stand.

Voor **Marianne Dony** van het *Institut d'études européennes* van de ULB werden door de invoering van de interne markt een aantal rechten op de helling gezet die verband hielden met de economische diensten van algemeen belang.

Sociale diensten als gezondheidszorg en tewerkstelling blijven evenwel een gemengde aangelegenheid: zij worden in sommige landen door de privé-sector aangeleverd en in andere landen door de overheid verzorgd.

Meer dan een woordenspel

Guy Biamont van de ACOB (socialistische vakbond voor de overheidsdien-

vinr : Catherine Maheux (VBO), Bernadette Adnet (VBO), Claude Rolin (ACV), Henri Lewalle (Christelijke Mutualiteit), Alain Coheur (Socialistische Mutualiteiten) en Guy Biamont (ACOD).

Volgens **Catherine Maheux** (VBO) zijn er wel degelijk grenzen. Die moeten echter geval per geval worden vastgesteld. Zo is er een basisrecht op water, maar kan de waterdistributie worden geliberaliseerd.

Zonder openbare dienstverlening zou er volgens Europarlementslid **Marc Tarabella** (PS) op het platteland geen post meer worden bedield omdat het niet rendabel is. Het ontwerp-Bolkestein houdt volgens hem een onaanvaardbare trendbreuk in voor de sociale zekerheid, het recht op werk en de milieubescherming.

Wanneer banken en verzekeraars er niet voor terugdeinzen om onrendabele klanten uit te sluiten, meent voormalig Europees parlements lid **Jean-Maurice Dehousse** (PS) dat de overheid moet optreden om de zwakken te beschermen.

Het kind en het badwater

Een **burger** benadrukt het verschil tussen een openbare plaatsingsdienst en een uit-

zendkantoor. De plaatsingsdienst wil alle werklozen aan werk helpen, het uitzendkantoor is enkel geïnteresseerd in mensen met een geschikt diploma.

Senator **Annemie Van de Casteele** (VLD) stelt dat het ontwerp-Bolkestein, dat ook goede voorstellen bevat, nog kan worden geamendeerd en dat men het kind niet met het badwater mag weggooien.

Tot slot nodigt panelvoorzitter **Philippe Mahoux** (PS) iedereen uit om zich te informeren, de teksten te lezen en zich een mening te vormen. Dat was overigens het doel van de Europese Week in de Senaat. ■

Het debat wordt geleid door ULB-experte Marianne Dony, Philippe Mahoux (PS) en Annemie Van de Casteele (VLD).

De ontwikkelings van de Europese Unie

Voor Louis Michel (MR) mag ontwikkelingssamenwerking geen paternalisme zijn. De arme landen moeten zelfredzaam worden. Europa moet hen daarin bijstaan.

Belangrijke taak

De politieke wil om de noodlijdende landen te helpen staat centraal in de aandacht van het panel. Europa is de grootste hulpverlener in de wereld. Europa besteedt 0,42% van zijn bruto nationaal product (BNP) aan ontwikkelingssamenwerking tegenover 0,15% voor de Verenigde Staten. Meer dan de helft (55%) van het geld dat bestemd is voor hulp aan arme landen, komt van de Europese Unie en haar lidstaten. Louis Michel denkt dat de Unie, als zeer belangrijke economische en commerciële speler op de internationale scène, het verschil kan maken en tal van noodlijdende mensen uitzicht kan geven op een menswaardig bestaan.

Adequate samenwerking

Om daarin te slagen moeten de lidstaten en de Unie hun beleid ter zake wel meer en beter op elkaar afstemmen. De Europees commissaris is een groot voorstander van een uitbreiding van de

Louis Michel (MR), gewezen minister van Buitenlandse zaken en huidig Europees Commissaris, was een prominente gastspreker in dit debat waar talrijke burgers enthousiast aan hebben deelgenomen.

ontwikkelingssamenwerking. We moeten een einde maken aan elke vorm van paternalisme en de arme landen ertoe aanzetten op een verantwoorde wijze hun lot in eigen handen te nemen. Samenwerking schept een onderlinge band. Er blijft een risico bestaan dat het land dat hulp geniet, het geld slecht aanwendt. Het kan bijvoorbeeld wapens kopen met de ontvangen subsidies. De Europees commissaris is van oordeel dat een doeltreffende monitoring een oplossing kan bieden en de mensenrechten en het goed bestuur aanzienlijk vooruit kan helpen. Donorlanden kunnen hun financiële hulp koppelen aan de uitbouw van de democratie.

Meer uniformiteit

Een ander probleem is dat sommige arme landen niet in staat zijn het geld op

te nemen dat hen wordt toegekend, omdat ze niet voldoen aan bepaalde technische, administratieve en bureaucratische regels. De Commissaris wijst erop dat elk land bevoorrechte partners heeft. Zo heeft België een partnerschap met Rwanda, Congo en Burundi. Andere landen zijn gespecialiseerd in bepaalde domeinen. Zo hechten het Verenigd Koninkrijk en de Scandinavische landen veel belang aan het onderwijs. Zij zijn in Europa als het ware leider in deze materie. Volgens Louis Michel zou het nuttig zijn de Europese en nationale budgetten voor ontwikkelingshulp samen te brengen zodat de ervaring van dergelijke landen de ontwikkelingssamenwerking van heel de Unie ten goede komt.

De Europees Commissaris pleit voor kwijtschelding van schulden van de ontwikkelingslanden, althans in be-

Louis Michel heeft volgens de deelnemers aan dit debat veel invloed op de Europese besluitvorming.

amenwerking nie

Hongarije

paalde gevallen. Hij voegt er wel aan toe dat daarover in de Europese Unie geen eensgezindheid bestaat.

Terrorisbestrijding

Een **deelnemer** aan het debat vreest ervoor dat de situatie kan keren: ontwikkelingslanden die wij vandaag helpen, zouden op een dag wel eens machtiger kunnen worden dan wij.

Louis Michel antwoordt scherp dat wij alle belang hebben bij een billijke verdeling van de rijkdommen in de wereld. Wie dat niet inziet, zet de deur wijd open voor het terrorisme. Ontwikkelingssamenwerking kan ook een krachtige hefboom zijn voor jongeren op zoek naar zingeving.

Belang van cultuur

Er bestaat in de ontwikkelingslanden een uitzonderlijke culturele rijkdom. Cultuur is universeel en maakt mensen beter. Louis Michel onderstreept dat de culturele dimensie een essentieel element is in de ontwikkelingssamenwerking.

In het **publiek** merkt iemand op dat Afrika niet de vuilnisbak van Europa mag worden; talloze oude vrachtwagens, autobussen en auto's worden momenteel naar Afrika verscheept.

Louis Michel, een invloedrijk commissaris?

Er komen heel wat vragen uit het **publiek**. Moeten de Verenigde Staten niet

méer worden betrokken bij de ontwikkelingssamenwerking? Hoe staat het met de samenwerking tussen Europa en de Verenigde Naties? Worden initiatieven van de Europese Unie inzake ontwikkelingssamenwerking genomen in overleg met organisaties als het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank?

Eric Donckier, hoofdredacteur van *Het Belang van Limburg* en moderator van dit debat, legt na de toespraak van Louis Michel aan het publiek opnieuw de vraag voor die hij bij het begin heeft gesteld en waarop 90% van de aanwezigen ja antwoordden : *Denkt u dat de Belgische Europees commissaris invloed heeft op het Europees beleid?* Louis Michel is er blijkbaar in geslaagd om nog meer mensen te overtuigen; er wordt nagenoeg unaniem ja geantwoord. ■

Armoede in de Europese Unie

An dit panel namen verschillende senatoren deel waaronder voorzitter **Jacinta De Roeck** (sp.a-Spirit), **Olga Zrihen** (PS) en **Mia De Schamphelaere** (CD&V). Ze zijn het volledig eens met de deskundigen dat de armoedebestrijding in Europa nog een lange weg heeft af te leggen.

Op Belgisch niveau

Op Belgisch niveau organiseert de *Interparlementaire Werkgroep Vierde Wereld* elk jaar meerdere ontmoetingen met de beleidsverantwoordelijken voor de armoedebestrijding en met de verenigingen die de armen vertegenwoordigen. Door dit onderwerp op de agenda van de Europese Week te plaatsen, kan iedereen zich rekenschap geven van wat op Europees niveau wordt gedaan om de armoede te bestrijden.

Doelstellingen van de Europese Unie

Op Europees niveau bestaat er nog geen coherent beleidsplan om de armoede aan te pakken. De armoedebestrijding is een bevoegdheid van de lidstaten. Met de Top van Nice en de Top van Lissabon is een eerste aanzet gegeven. Voor het eerst werden

Francine Mestrum (Belgisch netwerk voor armoedebestrijding) is bang dat Europa te veel de economische toer opgaat en geen oog heeft voor de armen.

duidelijke stappen omschreven en werd 2010 als streefdatum vastgelegd.

Ludo Horemans, ondervoorzitter van het *Europees netwerk tegen armoede en sociale uitsluiting*, vindt dat er nog heel wat moet gebeuren als we de Europese doelstellingen willen halen. Hij hoopt dat de verenigingen die de armen vertegenwoordigen, zich blijven mengen in het debat en dat hun stem in Europa wordt gehoord.

Bolkestein-ontwerprichtlijn

Francine Mestrum van het *Belgisch Netwerk Armoedebestrijding* vreest dat de openbare dienstverlening door de Bolkestein-ontwerprichtlijn in het gedrang komt. Ze onderstreept dat de openbare diensten voor de hele bevolking toegankelijk moeten blijven. De richtlijn mag de sociale correcties voor de armen niet aantasten. Europa moet afstappen van het idee dat economische groei de armoede automatisch zal doen verdwijnen. België beschikt over twee troeven waar Europa kan van leren: zijn stevig netwerk van verenigingen waarin armen vertegenwoordigd zijn en de opleiding tot ervaringsdeskundige in armoede.

Rol van de deskundigen

De leden van de *vzw De Link* wijzen op de rol die de ervaringsdeskundigen in armoede kunnen spelen: ze stellen andere oplossingen voor dan de overheid en verbeteren het zelfbeeld van de armen. De deskundigen zijn opgegroeid

Jacinta De Roeck (onafhankelijke in sp.a-Spirit) laat de armen zelf spreken.

in armoede en weten dus wat armoede is. De vzw De Link leert hen samenwerken met professionele armoedebestrijders. Ze fungeren als tolk tussen de armen en de overheid.

Naar een sterk sociaal Europa?

Iedereen lijkt het erover eens te zijn dat armoede een fundamenteel onrecht is. De liberalisering mag dan ook niet voor gevolg hebben dat sommigen worden uitgesloten van bepaalde nutsvoorzieningen, zoals energie. Op Europees niveau moet een coherent en daadkrachtig beleid inzake armoedebestrijding worden uitgewerkt. De deelnemers vinden dit ook een unieke kans om van Europa een sterke sociale unie te maken.

De aanwezigen roepen de politieke wereld op aandacht te besteden aan de nieuwe vormen van armoede die dreigen te ontstaan in een instabiele arbeidsmarkt en economie. ■

Vrouwen en de Europese Unie

In het kielzog van de 4de Wereldconferentie over Vrouwen van de Verenigde Naties, die in Peking plaatsvond, besliste de Senaat in 1995 een commissie op te richten die zich speciaal zou bezighouden met gelijke kansen voor vrouwen en mannen.

Onder impuls van senator Anne-Marie Lizin (PS) keurde de Senaat op 1 februari 1996 een wet goed voor de controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldconferentie over de Vrouwen van Peking in december 1995. De wet verplicht de regering jaarlijks verslag uit te brengen over de uitvoering van de resoluties van Peking.

Het actieplatform van Peking viert in 2005 zijn tiende verjaardag. Een goed moment dus om een stand van zaken op te stellen over de positie van de vrouw in de Europese Unie, die met de goedkeuring van een Europese Grondwet en de toetreding van nieuwe lidstaten op een belangrijk keerpunt in haar geschiedenis staat.

Het panel, dat wordt voorgezeten door de senatoren Clotilde Nyssens (cdH) en Fatma Pehlivan (sp.a-Spirit), bespreekt de betrokkenheid van de vrouwen bij het huidige debat over de toekomst van Europa en het Europese gelijkheidskansenbeleid.

De rechten van de vrouwen in de Europese Grondwet

Enkele deelnemers hebben vragen bij de rechten die de Europese Grondwet aan de vrouwen toekent.

Een spreekster vindt het onaanvaardbaar dat de Europese Grondwet voor het nieuwe Europa bijna uitsluitend door mannen is geschreven.

Lisa Pavan-Woolfe van het directoraat-generaal *Werkgelegenheid en Sociale zaken* van de Europese Commissie geeft toe dat de Grondwet geen grote vooruitgang betekent voor de gelijkheid

van mannen en vrouwen. Ze beperkt zich ertoe te benadrukken dat de gelijkheid één van de waarden van de Europese Unie is.

Gabriëlle Clotuche van de *Europese confederatie van onafhankelijke vakbonden* vindt dat men geen billijke verdeling tussen mannen en vrouwen in de Europese instellingen kan verwachten wanneer die billijke verdeling ook op andere niveaus ontbreekt.

Positie van de vrouw in de Europese samenleving

Lisa Pavan-Woolfe wijst erop dat het loonverschil tussen mannen en vrouwen in de Europese Unie gemiddeld 16 procent bedraagt. Het verschil is volgens haar geen gevolg van discriminatie, maar van de maatschappelijke positie van de vrouw.

Michèle Bribosia-Picard, ondervoorzitter van de *Belgische coördinatie van de*

Europese vrouwenlobby, merkt op dat de fiscaliteit en de sociale bijdragen in sommige landen, waaronder België, vrouwen uit de arbeidsmarkt houden.

Gabriëlle Clotuche concludeert dat gelijke kansen geen vrouwenkwestie mag blijven. Ook de mannen moeten hun verantwoordelijkheid opnemen. ■

De jongeren en de Europese Unie

Met dit debat wordt de Europese Week in de Senaat afgerond. Senaatsvoorzitter **Anne-Marie Lizin** (PS) zit het panel voor en wordt hierin bijgestaan door de senatoren **Philippe Mahoux** (PS), **Pierre Chevalier** (VLD) en **Wouter Beke** (CD&V).

De door de Europese Unie gefinancierde grensoverschrijdende programma's bevorderen het wederzijdse begrip tussen de verschillende culturen. Ze maken het voor de mensen ook gemakkelijker gebruik te maken van de mogelijkheden die Europese Unie biedt om in een ander Europees land te leven, te studeren of te werken.

De **Voorzitter van de Senaat** zegt dat elk jaar meer dan honderdduizend mensen gebruik maken van door de EU gefinancierde grensoverschrijdende programma's. De uitwisselingsprogramma's en de mobiliteit van de studenten bieden heel wat voordelen: een nieuwe taal leren, meer culturele bagage, intensere contacten en een open geest.

Jonge experts in dit debat zijn **Jorge Camara**, vertegenwoordiger van het *Europees Jeugdforum*, **Saskia Van de Putte** van de *Vlaamse Jeugdraad*, **Alexander Hoefmans** van de *Europese Beweging België* en **Lahoucine Tazribine** van de *Conseil de la Jeunesse d'Expression française*. Allemaal verdedigen ze de belangen van de jongeren en willen ze de rol van bemiddelaar tussen het jongerenbeleid en de politieke besluitvorming spelen. Drie actuele onderwerpen staan op de agenda: de gelijkwaardigheid van diploma's en mobiliteit van jongeren, werkgelegenheid voor jongeren in Europa en de mogelijkheden die Europa aan jongeren biedt om programma's in het buitenland te volgen.

Gelijkwaardigheid van diploma's en mobiliteit van jongeren

Senator **Wouter Beke** (CD&V) zegt dat de Europese studie-uitwisselingsprogramma's zoals Erasmus een win-winoperatie zijn voor studenten, docenten en gemeenschappen. Verscheidenheid en eigenheid zijn voor hem een bron van rijkdom.

Saskia Van de Putte onderstreept dat nog te weinig jongeren in het buitenland kunnen studeren. De meest voorkomende obstakels zijn de kostprijs van een jaar studie in het buitenland, het gebrek aan gerichte informatie, de vrees om een jaar te verliezen en de

Arnaud Vaganay (Europese beweging België), Alexander Hoefmans (Europese beweging België) en Lahoucine Tazribine (Conseil de la Jeunesse d'expression française).

Voor Senaatsvoorzitter Anne-Marie Lizin (PS) is dit debat over de jongeren en Europa een waardige afsluiter van een vruchtbare Europese Week.

twijfels over de valorisatie van het diploma. Ze meent dat er meer overeenstemming tussen de diploma's moet komen en dat het systeem van getuigschriften duidelijker moet worden. Studenten halen uit een verblijf in het buitenland een grote meerwaarde die onmogelijk in studiepunten kan worden uitgedrukt.

Een **deelnemer** uit het publiek vraagt of op Europees niveau aan een ander systeem wordt gedacht om de gelijkwaardigheid van de diploma's te garanderen.

Rodolphe Sagehomme van de *Fédération des Etudiants Francophones* vindt

dat het Bolognaproces niet democratisch tot stand is gekomen, omdat op geen enkel ogenblik met de studenten of hogescholen werd overlegd. Hij betreurt dat de harmonisatie enkel tot doel heeft het concurrentievermogen van Europa en de Europese universiteiten te versterken.

Werkgelegenheid voor jongeren in Europa

Senator **Philippe Mahoux** (PS) herinnert eraan dat de werkloosheid onder de Europese jongeren tweemaal hoger ligt dan het gemiddelde. De werkgelegenheid voor jongeren is sterker afhankelijk van economische schommelingen,

sociale afkomst en familiale achtergrond. Jongeren krijgen vaak minder duurzame banen aangeboden. Hij wil niet dat de ontwerprichtlijn-Bolkestein wordt toegepast. Europa zou specifieke doelstellingen voor de werkgelegenheid voor jongeren moeten formuleren, zoals het dat ook voor de vrouwen heeft gedaan. Hij hoopt dat werkgelegenheid voor iedereen kan worden gewaarborgd zonder dat een of andere leeftijdscategorie wordt bevoordeeld.

Een **vertegenwoordiger** van de *Conseil de la Jeunesse d'Expression française* wil dat de overheid werkgelegenheidsplannen zoals Rosetta financieel blijft stimuleren. Hij zegt ook dat veel jongeren vrezen dat de uitbreiding van Europa de arbeidsmarkt voor hen nog minder toegankelijk zal maken.

Een **burger** wijst op het probleem van de delokalisering van bedrijven buiten Europa. Het antwoord luidt dat er geen gemeenschappelijke regels bestaan die kunnen worden opgelegd aan bedrijven die hun activiteiten naar elders willen overbrengen.

Programma's in het buitenland

Senator **Pierre Chevalier** (VLD) herinnert zich dat, toen hij aan de universiteit afstudeerde, studeren in het buitenland nog het voorrecht van een elite was. Nu stude-

Niet alle jongeren krijgen de kans om in het buitenland te studeren, meent Saskia Van de Putte (Vlaamse Jeugdraad).

Jorge Camara (Europees Jeugdforum)

ren duizenden Belgen in het buitenland. Dat is een enorme vooruitgang, maar er zijn nog grote inspanningen nodig om zoveel mogelijk jongeren toegang te geven tot de Europese kennismaatschappij. We moeten goed beseffen dat in China jaarlijks 500.000 burgerlijk ingenieurs afstuderen.

Een **burger** wijst erop dat programma's als Erasmus enkel toegankelijk zijn voor een sociaal bevooroordeelde laag van de bevolking. Hij wil weten welke concrete alternatieven aan de minder goeden kunnen worden voorgesteld.

De *Europese Beweging België* merkt op dat nog te weinig middelen worden uitgetrokken voor de programma's Da Vinci, Comenius en Erasmus. Ook mogen de andere, meer toegankelijke programma's voor jongeren, zoals groepsuitwisselingen, individueel vrijwilligerswerk en jeugdinitiatieven, niet uit het oog worden verloren.

Arnaud Vaganay van de *Europese Beweging België* vertelt de assemblee over zijn ervaringen in het buitenland en wat hij daaruit heeft geleerd. Tijdens zijn verblijf in Polen en Estland heeft hij onder meer vastgesteld dat Europa meer is dan een kunstmatige constructie. ■

Philippe Mahoux (PS) kant zich tegen de Bolkestein-ontwerprichtlijn.

Pierre Chevalier (VLD) vindt dat iedereen de kans moet krijgen toe te treden tot de Europese kennis-maatschappij.

Europaquiz

1. Hoeveel landen telt de Europese Unie (EU) tegenwoordig ?

- A. 12
- B. 15
- C. 25

2. Hoeveel inwoners telt de EU (op 50 miljoen inwoners na) vandaag ?

- A. 350.000.000
- B. 450.000.000
- C. 550.000.000

3. Elke ster op de Europese vlag staat voor een lidstaat

- A. Juist
- B. Fout

4. Welke landen hebben zich kandidaat gesteld voor een lidmaatschap bij de EU ?

- A. Bulgarije, Kroatië, Turkije en Roemenië
- B. Bulgarije, Kroatië, Turkije en Georgië
- C. Zwitserland, Kroatië, Turkije en Georgië

5. Verbind de nieuwe EU-lidstaten met hun hoofdstad !

- 1. Cyprus
- 2. Estland
- 3. Hongarije
- 4. Letland
- 5. Litouwen
- 6. Malta
- 7. Polen
- 8. Slowakije
- 9. Slovenië
- 10. Tsjechische Republiek

- A. Boedapest
- B. Bratislava
- C. La Valetta
- D. Ljubljana
- E. Nicosia
- F. Praag
- G. Riga
- H. Tallinn
- I. Warschau
- J. Vilnius

6. In welk jaar begint het Europese eenmakingsproces waartoe de aanzet werd gegeven door Robert Schuman, Paul-Henri Spaak, Jean Monet, Joseph Bech, Konrad Adenauer en Alcide de Gasperi?

- A. 1945
- B. 1950
- C. 1952

7. Hoe luidt het devies van de EU ?

- A. "Eendracht maakt macht"
- B. "Verscheidenheid en Eenheid"
- C. "Eenheid in Verscheidenheid"

8. Welke natuurlijke rijkdommen lagen aan de basis van de eerste Europese verdragen rond 1950 ?

- A. Katoen en wol
- B. Steenkool en hout
- C. Steenkool en staal

9. Wat is het officiële volkslied van de EU ?

- A. "Ode aan de vreugde" (Beethoven)
- B. "De kleine nachtmuziek" (Mozart)
- C. "De vier jaargetijden" (Vivaldi)

10. Hoeveel landen gebruiken de euro sinds 1999 ?

- A. 12
- B. 15
- C. 25

11. Welke Europese instelling stelt (wets-)initiatieven voor en waakt over de uitvoering ervan ?

- A. De Europese Commissie
- B. De Raad van de Europese Unie
- C. De Europese Raad

12. Wat is bijzonder aan het Federaal Adviescomité voor de Europese Aangelegenheden ?

- A. Het is samengesteld uit een parlementslicid van elke EU-lidstaat.
- B. Het is samengesteld uit Belgische kamerleden, senatoren en Europese parlementsleden
- C. Het is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle Belgische parlementen.

13. Wie is de Belgische Europees Commissaris ?

- A. Louis Michel
- B. Karel De Gucht
- C. Jean-Luc Dehaene

14. Hoeveel leden telt het Europees Parlement ?

- A. 25
- B. 265
- C. 732

15. Marokko kan ooit toetreden tot de EU.

- A. Juist
- B. Fout

Antwoorden

1. Hoeveel landen telt tegenwoordig de Europese Unie (EU) ?
C. 25
2. Hoeveel inwoners telt de EU vandaag ?
B. 450.000.000
3. Elke ster op de Europese vlag staat voor een lidstaat
traditioneel een symbool is van perfectie, volledigheid en eenheid. De vlag blijft dan ook dezelfde, ongeacht de uitbreidingen van de EU.
C. Fout. Het aantal sterren heeft niets te maken met het aantal lidstaten. Er zijn twaalf sterren omdat dit cijfer de uitbreidingen van de EU.
4. Welke landen hebben zich kandidaat gesteld voor een lidmaatschap bij de EU ?
A. Bulgarije, Kroatië, Turkije en Roemenië
5. Verbind de nieuwe lidstaten met hun hoofdstad!
1-E / 2-H / 3-A / 4-G / 5-J / 6-C / 7-I / 8-B / 9-D / 10-F
6. In welk jaar begint het Europese eenmakingsproces waartoe de aanzet werd gegeven door Robert Schuman, Paul-Henri Spaak, Jean Monet, Joseph Bech, Konrad Adenauer en Alcide de Gasperi?
B. 1950
7. Hoe luidt het devies van de EU?
C. "Eenheid in Verscheidenheid"
8. Welke natuurlijke rijkdommen lagen aan de basis van de eerste Europese verdragen rond 1950?
C. Steenkool en staal
9. Wat is het officiële volkslied van de EU?
A. "Ode aan de vreugde" (Beethoven)
10. Hoeveel landen gebruiken de euro sinds 1999?
A. 12. Duitsland, Oostenrijk, België, Spanje, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland en Portugal hebben de euro als gemeenschappelijke munt.
11. Welke Europese instelling stelt (wets-)initiatieven voor en waakt over de uitvoering ervan ?
A. De Europese Commissie
12. Wat is er bijzonder aan het Federaal Adviescomité voor de Europese Aangelegenheden ?
B. Het is samengesteld uit Belgische kamerleden, senatoren en Belgische Europarlementsleden
13. Wie is de Belgische Europees Commissaris ?
A. Louis Michel
14. Hoeveel leden telt het Europees Parlement ?
C. 732
15. Marokko kan ooit toetreden tot de EU.
B. Fout. Artikel 49 van het Verdrag over de Europese Unie bepaalt dat landen die wensen aan te sluiten bij de EU deel moeten uitmaken van het Europees continent.

De Europese Unie in cijfers

Oppervlakte van de
25 Europese lidstaten
(x1000 km²)

Land	Oppervlakte
België	31
Denemarken	43
Duitsland	357
Griekenland	132
Spanje	505
Frankrijk	551
Ierland	70
Italië	301
Luxemburg	3
Nederland	37
Oostenrijk	84
Portugal	92
Finland	338
Zweden	449
Verenigd Koninkrijk	244
Cyprus	9,2
Tsjechische Republiek	78,9
Estland	45,1
Hongarije	93
Letland	64,6
Litouwen	65,3
Malta	0,3
Polen	312,7
Slowakije	49
Slovenië	20,3
25 Europese lidstaten	3975,4

Oppervlakte van de
kandidaat-lidstaten
van de EU (x1000 km²)

Land	Oppervlakte
Roemenië	237,5
Turkije	780
Bulgarije	110,9
Kroatië	56,5
Totaal	1184,9

Bevolking van de kandidaat-
lidstaten van de EU
op 1 januari 2003
(x1 miljoen inwoners)

Land	Bevolking
Roemenië	21,8
Turkije	70,2
Bulgarije	7,8
Kroatië	4,3
Totaal	104,1

Bevolking op 1 januari 2003
van de 25 Europese lidstaten
(x1 miljoen inwoners)

Land	Bevolking
België	10,4
Denemarken	5,4
Duitsland	82,5
Griekenland	11
Spanje	40,7
Frankrijk	59,6
Ierland	4
Italië	57,3
Luxemburg	0,4
Nederland	16,2
Oostenrijk	8,1
Portugal	10,4
Finland	5,2
Zweden	8,9
Verenigd Koninkrijk	59,3
Cyprus	0,7
Tsjechische Republiek	10,2
Estland	1,4
Hongarije	10,1
Letland	2,3
Litouwen	3,5
Malta	0,4
Polen	38,2
Slowakije	5,4
Slovenië	2
25 Europese lidstaten	453,6